

А.С. Есен, Б.С. Исмакова

Қарағанды Техникалық университеті, Қарағанды, Қазақстан
(E-mail: anar_esenova@mail.ru, bibissara48@mail.ru)

Практикалық-бағдарланған оқытудың мазмұнын жобалауға арналған белсенділік-құзыреттілік тәсілі

Аңдатпа. Қазіргі білім беруді құру үшін жаңа, белсенділік-құзыреттілік тәсіл қажет. Дәстүрлі білімнен айырмашылығы, білімді игеруге бағытталған, тәжірибеге бағдарланған білім, біліммен қатар, біліктерді, дағдыларды және практикалық тәжірибені алуға бағытталған. Қызметте тәжірибе жинамай, білім беру практика-бағдарланған болып есептелмейді, оның деңгейі белсенділік-құзыреттілік тәсілдері әдістерімен нақты айқындалады. Құзыреттілік тәсіл, ең алдымен, кәсіби білім беру мақсаттарын жаңа көзқараспен қарауға және нәтижелерін бағалауға бағытталған, білім беру процесінің басқа компоненттеріне – мазмұнына, педагогикалық технологияларға, бақылау мен бағалау құралдарына өз талаптарын қояды. Ең бастысы-студенттерді әр түрлі іс-шараларға (қарым-қатынас, мәселелерді шешу, пікірталастар, жобаларды орындау, практикалық жұмыстар, іскерлік ойындар, практикалық жағдайларды талдау және ойнату, өндірістік жағдайлардың модельдерін құру) қосу жағдайларын тудыратын оқыту технологияларын жобалау және енгізу болып табылады.

Түйін сөздер: Құзыреттілік, белсенділік, дифференциалдау, жүйелі-әрекеттік тәсіл, дуалды оқыту.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6895-2023-142-1-68-74>

Кіріспе

Практикалық дайындық-болашақ мамандардың кәсіби қалыптасуының негізгі бағыттарының бірі, ол студенттердің оқу процесінде алған білімдерін бекіту және тереңдету, оқытылатын мамандық бойынша практикалық жұмыстың қажетті дағдылары мен іскерліктері дамыту мақсатында ұйымдастырылады.

Практикаға бағытталған оқыту білім алушылардың келесі қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді: кәсіби, коммуникативті құзыреттілік, болашақ мамандығына қызығушылық, кәсіби мәселелерді шешудегі шығармашылық, ерекше көзқарас, өмірлік ұстанымның белсенділігі. Білім беру ұйымының қабырғасында қалыптасқан қасиеттер мамандыққа бейімделуге ғана емес, сонымен қатар өзінің маңыздылығы мен құзыреттілігін сезіне отырып, еңбек ұжымында еркін болуға көмектеседі.

Таңдалған саланың қазіргі даму деңгейіне сәйкес келетін жаңа формациядағы білікті маман даярлау-бұл оқу ұйымдарының алдына қойылған міндет. Болашақ маман кепілдендірілген жұмысқа орналасу және жұмыс орнында тез бейімделу үшін қандай құзыреттерге ие болуы керек?

Іс-әрекет тәсілі-бұл адамның сана-сезімін және тұтастай алғанда оның жеке басын қалыптастыруға бағытталған іс-әрекет процесі.

Құзыреттілік – берілген пән саласындағы тиімді қызмет үшін қажетті білім мен тәжірибенің болуы.

Орта кәсіптік білім берудің қазіргі мазмұны шығармашылық белсенділікті өсірудің және білім алушының өз қызметін дамыту субъектісі ретінде қалыптасуының басым міндетімен байланысты. Мәдени және кәсіби құзыреттіліктер туралы қалыптасқан

түлектерді даярлау қажеттілігі қолданылатын педагогикалық әдістемеге жаңа талаптар қояды. Соңғы жылдары оқу процесін ұйымдастыруда мұғалімдердің көптеген проблемалары орта кәсіптік білім берудің мемлекеттік стандарттарының жаңашылдығын енгізумен ғана байланысты емес. Білім алушылардың жеке қасиеттері мен қабілеттеріндегі өзгерістерді ескермеуге болмайды. Студенттерде дәріс материалдарының ауқымдығынан меңгеру барысында қиындықтар туындайды. Олар оқу іс-әрекетін өзін-өзі ұйымдастыруда қиындықтарға тап болады, оның субъектілері емес, оның объектілері болып қалуды жөн көреді; олар өз қызметінің мақсатын тұжырымдауға, оқу процесінде кездесетін қиындықтарды анықтауға және оларды шешуге үйренбейді, өз жұмысын қорытындылау кезінде рефлексияны қалай жүзеге асыруды білмейді. Бұл проблемалар бәсекеге қабілетті маман даярлауға мүмкіндік бермейді. Орта кәсіптік білім берудің мемлекеттік білім беру стандартының талаптарына сәйкес білім алушылардың жалпы мәдени және кәсіби құзыреттілігі білім беруді дамытудың қазіргі кезеңінде білім беру процесін ұйымдастыруға жүйелі көзқарас қалыптастыруға ықпал етеді.

Зерттеу әдістемесі

Іс-әрекеттік тәсілдің дидактикалық ережелер жүйесі бар, ол студенттердің оқу процесін сапалы, бірақ ішкі деңгейде құруға мүмкіндік береді, оған бірқатар принциптер кіреді:

- белсенділік, білім алушының өзі тыңдаған дәрістен емес, өзі проблемалық жағдайды шешу нәтижесінде іске асырылады. Осылайша, жаңа білім оқытушының жетекшілігімен білім алушының өзіндік зерттеу қызметі процесінде пайда болады. Жалпыға бірдей қабылданған фактіні ашу процесін қайталайтын зерттеуді тәуелсіз жүргізу алынған ақпаратты жеке деңгейде қабылдауға мүмкіндік береді, бұл оның жалпы мәдени және кәсіби құзіреттілігінің сәтті қалыптасуына ықпал етеді;

- сабақтастық, бұл оқытудың әр кезеңіндегі мазмұны мен әдісінің үйлесімділігін білдіреді;

- кәсіптік бағыт – білім алушылардың оқу іс-әрекетінде кәсіптік қызметтің тұтас мазмұнын, нысандары мен шарттарын дәйекті модельдеу, пәнді оқу процесінде оқу тапсырмаларынан кәсіптік тапсырмаларға мақсатты көшуді жүзеге асыру оқу кезіндегі әр түрлі шығармашылық іс-шаралар, ал кейіннен кәсіби іс-шараларға-өндірістік қызмет элементтерін модельдеумен жобаларды орындау;

- дифференциалдау-бұл пәннің мазмұнын оның дамуының әр кезеңінде әр оқушы үшін мүмкін болатын деңгейде меңгеру мүмкіндігін жүзеге асыру және сонымен бірге әлеуметтік қауіпсіз құзыреттілікті игеруді қамтамасыз ету;

- тиімділік, ыңғайлылық-оқу процесін қамтамасыз етеді, онда стресс факторларының саны азаяды, ынтымақтастық педагогикасының негіздері жүзеге асырылады, диалогқа құрылған, қарым-қатынас формаларын басым пайдалану жүзеге асырылады;

- оңтайландыру-студенттерге бірнеше рет жеке нұсқаларды таңдау кезінде оңтайлы шешімді өз бетінше таңдауға мүмкіндік береді;

- креативтілік-білім алушылардың өзіндік белсенді шығармашылық қызмет тәжірибесін алуға мүмкіндігі бар білім беру ортасын құруды қамтамасыз етуге бағытталған.

Іс-әрекеттік оқытуды ұйымдастыру кезінде студенттердің аудиторияда және кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға ерекше назар аудару қажет аудиторияда да, аудиториядан тыс дәрістерде. Қызметтің әрбір түрі, мейлі ол проблемалық дәріс болсын, аудиториялық сабақ болсын немесе өзіндік жұмыс болсын, білім алу үшін өзін меңгеретін жеке маңызды проблеманың болуын болжайды.

Осылайша ұйымдастырылған оқу процесі келесі құрылымдық компоненттер негізінде жүзеге асырылды:

- қызметтің мақсатын көрсету;
- қызмет пәнін анықтау;
- өз қызметін жоспарлау;

- қызмет құралдарын таңдау;
- қызмет рефлексиясы.

Бұл тәсіл студенттердің одан әрі кәсіби қызметке деген ынтасын арттырады, өйткені олар өздеріне берілген тапсырмаларда практикалық мәнін көреді және осы олардың таңдаған мамандығын игеруді белсендіреді.

Жүйелі-әрекеттік тәсіл білім алушылардың құзыреттілік кілтін қалыптастыруға ықпал етеді:

- проблемаларды шешуге дайындық;
- технологиялық құзыреттілік;
- өздігінен білім алуға дайындық;
- ақпараттық ресурстарды пайдалануға дайындық;
- коммуникативтік құзыреттілік-әлеуметтік өзара іс-қимылға дайындық.

Студентте келесі сұрақтар туындауы қажет: Мен үшін ілімнің мәні мен орны неде?:- және оған жауап бере білу керек; Орта кәсіптік білім беруде құзыреттілік тәсілін жүзеге асыру болашақ маманның құзыретін анықтауды, оның бойындағы құзыреттер тізімін анықтауды қарастырады.

Қазіргі қоғамда білім – адам қызметінің маңызды салаларының бірі болып табылады. Кәсіптік білім берудің негізгі мақсаты-еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, құзыретті, өз кәсібін еркін меңгерген және тұрақты кәсіби өсуге, әлеуметтік және кәсіби ұтқырлыққа дайын қызметтің аралас салаларында бағдарланатын тиісті деңгейдегі және бейіндегі білікті маман даярлау.

Құзыреттілікке бағытталған кәсіптік білім-білім берудегі әлеуметтік-экономикалық, саяси білім беру мен педагогикалық өмірге байланысты объективті құбылыс. Ең алдымен, бұл кәсіптік білім берудің әлеуметтік-экономикалық жағдайлардың өзгеруіне, нарықтық экономикамен бірге пайда болған процестерге реакциясы. Нарық– заманауи маманға бірқатар мамандарды даярлау бағдарламаларында жеткілікті түрде ескерілмеген немесе мүлдем ескерілмеген жаңа талаптар ұсынады. Олардың қалыптасуы жаңа мазмұнды (пәндік) емес, басқа педагогикалық технологияларды қажет етеді. Қосымша талаптар бойынша, кейбір авторлар (В. И. Байденко) базалық дағдыларды, (А.М.Новиков) кәсіптен тыс, базистік біліктіліктер, басқалары – түйінді құзыреттер деп атайды[1].

Б. Д. Эльконин «құзыреттілік – адамның іс-әрекетке қосылу өлшемі» деп санайды. С. Е. Шишов құзыреттілік санатын «білімге, құндылықтарға, бейімділікке негізделген, білім мен жағдай арасында байланыс орнатуға, проблемаға сәйкес процедураны (білім мен іс-әрекетті) анықтауға мүмкіндік беретін жалпы қабілет ретінде қарастырады»[2].

Құзыреттілік тәсіл білім беру мақсаттары еңбек әлемінде қолданылатын жағдайларға көбірек байланысты екенін білдіреді. Сондықтан құзыреттілік– қызметті жүзеге асыру үшін қажетті таным мен қарым-қатынастың (бейненің) қабілетін, дайындығын қамтиды. Компьютерлік тәсілде екі негізгі ұғым бөлінеді: «құзырет» және «құзыреттілік».

А. В. Хутордың анықтамасы бойынша құзыреттілік-жеке тұлғаның өзара байланысты қасиеттерінің жиынтығы – белгілі бір объектілер мен процестер шеңберіне қатысты берілген білім, білік, дағдылар, белсенді әдістер және оларға қатысты сапалы өнімді қызмет үшін қажет [3].

Талқылау

Құзыреттілік-адамның оған және қызмет объектісіне жеке көзқарасын қоса алғанда, тиісті петицияға ие болуы. Бұл анықтамалар білім беру стандарттарына енгізілген құзыреттердің мәнін ашады. Құзыреттілік түрлі академиялық көзқарасты жоққа шығармайды, оны тереңдетеді, кеңейтеді және толықтырады[1].

Құзыреттілік тәсілі нарықтық қарым-қатынас жағдайларына көбірек сәйкес келеді, өйткені ол кәсіби біліммен, дағдылармен және іскерліктермен қатар (академиялық тәсіл), кәсіби технологияларды игеру ретінде түсіндіріледі, сонымен қатар студенттердің бойында осындай жоғары қабілеттер мен дайындықтарды (негізгі құзыреттерді) дамытуды көздейді

және қазіргі еңбек нарығында сұранысқа ие.

Кәсіптік білім беруде құзыреттілік тәсілді жүзеге асырудағы мақсат-құзыретті маман қалыптастыру. Қазіргі кәсіптік білім беру педагогикасындағы құзыреттіліктер білім беру жүйелеріндегі нарықтық қатынастарға негізделген мақсат қоюдың жаңа түрі ретінде қарастырылмауы керек.

Мемлекеттік білім беру талаптарын талдау стандарты орта кәсіптік білім беру мекемелерінің білім алушылары жалпы және кәсіби құзыреттерге ие болуы керек екенін көрсетті. Жалпы құзыреттер-барлық (көпшілік) кәсіптер мен мамандықтарға ортақ, кәсіптік еңбек міндеттерін шешуге бағытталған және түлекті еңбек нарығындағы әлеуметтік-еңбек қатынастарына бейімдеудің шарты болып табылатын қызметтің әмбебап тәсілдері.

Мазмұндағы жалпы құзыреттердің ішінде мыналар ерекшеленеді:

1. Болашақ кәсіптің мәні мен әлеуметтік маңыздылығын түсіну, оған тұрақты қызығушылық таныту.

2. Өзінің жеке қызметін ұйымдастырады, әдістерін таңдап, кәсіби міндеттерді белгілеп, олардың тиімділігін бағалайды.

3. Мәселелерді шешу, шешім қабылдау, олар үшін жауапкершілік.

4. Кәсіби қызметте ақпараттық – коммуникативтік технологияларды қолдану.

5. Командада жұмыс істеу, әріптестермен және басшылықпен тиімді қарым-қатынас жасау;

6. Команда мүшелерінің (бағыныштылардың) жұмысы үшін жауапкершілік алу.

Кәсіптік білім беру практикасындағы құзыреттілік тәсіл оқу орны беретін түлекті даярлау сапасы мен өндіріс маманына, жұмыс берушілерге қойылатын талаптар арасындағы айқын айырмашылыққа байланысты. Бұл сәйкессіздік әрдайым дерлік орын алды және өндіріске келген оналды оқу орындарының профессорларының түлектерімен жиі кездескен кезде: «Енді сен не үйреткеніңді ұмытып, мені тыңда!»-деп жиі айтылады. Нарық жағдайында кәсіпорын басшылары ұйымдар білім деңгейіне ғана емес, сонымен қатар жұмысқа қабылданған мамандардың жеке, іскерлік, адамгершілік қасиеттеріне де қатаң талаптар қоя бастады. Әр менеджер өз міндеттерін бірден және сапалы орындай бастайтын маман парағын алуы керек.

Құзыреттілік тәсіл, ең алдымен, кәсіби білім беру мақсаттарын жаңа көзқараспен қарауға және нәтижелерін бағалауға бағытталған, білім беру процесінің басқа компоненттеріне – мазмұнына, педагогикалық технологияларға, бақылау мен бағалау құралдарына өз талаптарын қояды. Мұндағы ең бастысы-студенттерді әр түрлі іс-шараларға (қарым-қатынас, мәселелерді шешу, пікірталастар, жобаларды орындау, практикалық жұмыстар, іскерлік ойындар, практикалық жағдайларды талдау және ойнату, өндірістік жағдайлардың модельдерін құру) қосу жағдайларын тудыратын оқыту технологияларын жобалау және енгізу, және бұл технологиялар тек кәсіби пәндерде ғана кеңінен қолданылуы керек.

Құзыреттілік тәсілдің артықшылықтары:

– жұмыс берушілердің талаптарына сәйкес келетін оқу бағдарламаларының мақсаттары мен міндеттері тұжырымдалады;

– оқу бағдарламаларының икемділігі артады;

– мотивация жоғарылайды;

– кәсіби дайындықтың тиімділігі мен сапасы артады;

– оқыту сапасын бағалаудың стандартты, объективті және тәуелсіз шарттары жасалады;

– білім алушылардың, оқытушылар мен өндірістік оқыту шеберлерінің өзара іс-қимылы мен өзара жауапкершілік деңгейі артады;

– білім алушыларды кәсіби қызметке даярлау нақты өндірістік жағдайларды ескере отырып жүзеге асырылады, соның есебінен жеделдетіледі, жас мамандар өндіріске бейімделеді;

– өндірістік мәдениет пен таңдаған мамандыққа деген қызығушылық қалыптасады.

Нәтижелер

Кәсіптік білім беруде құзыреттілік тәсілді табысты іске асыру үшін мынадай шарттарды орындау қажет:

1. Түлектің негізгі функциялары мен құзыреттері көрсетілген оның құзыреттілік моделінің (маманның функционалдық карьерасының) болуы.

2. Оқытудың нақты мақсатын анықтау.

3. Мақсатқа жетудің нақты жолдарын анықтау.

4. Нақты құзыреттілік түрінде оқытудың нақты нәтижелерін тұжырымдау. Әрбір оқытушы жұмыс оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде ең алдымен стандарт талаптарына жүгінеді.

5. Оқу орнында тиісті оқу ортасының болуы және оқытушыларды модульдік-құзыреттілік оқытуда білікті болуы[4].

Диагностикалық құзыреттердің тәсілдері:

– проблемалық жағдайлар (кейстер), шығармашылық тапсырмалар;

– құзыреттілікке бағытталған міндеттер;

– оқу-зерттеу жобалары;

– қолданбалы бағыт;

– модельдік, рөлдік, іскерлік ойындар;

– білім мен дағдыларды бағалаудың рейтингтік жүйесі;

– білім алушының портфолиосы;

– оқу практикасының қорытынды бағасы;

Кәсіптік білім беруді жаңғыртудың қазіргі кезеңінде өндіріс өздігінен, шығармашылық мамандарға, табыс табуға, идеяларды ұсынуға және дамытуға, дәстүрлі емес шешімдерді табуға және экономикалық тиімді жобаларды жүзеге асыруға қабілетті бастамашыл кәсіпкерлерге мұқтаж. Өндірістің осы қажеттілігін қанағаттандырудың және болашақ мамандарды қоғамның әлеуметтік қайта құру процесіне тартудың әдіснамалық аспектісі студенттердің кәсіби қалыптасуы болып табылады. Кәсіптік білім беруде студенттерді оқыту мен тәрбиелеудің практикалық-бағытталған технологияларына жүгінбесек, алға қойылған міндеттерді орындау өте қиынға туындайды.

Білімді сіңіруге бағытталған дәстүрлі оқытудан айырмашылығы, тәжірибеге бағдарланған білім, біліммен қатар, дағдыларды, іскерліктерді, практикалық тәжірибені алуға бағытталған. Жалпы білім беру жүйесінде белсенділік тәжірибесі көп жағдайда оқу-танымдық іс-әрекеттің тәжірибесін білдіреді. Ал тәжірибе жинақтаудың өзі студенттердің практикалық дағдылары мен іскерліктерін қалыптастыру арқылы «білім – білік – дағды» дәстүрлі дидактикалық триадасы шеңберінде жүзеге асады. Белсенділік-құзыреттілік тәсілімен дәстүрлі триада жаңа дидактикалық бірлікпен толықтырылады: білім – білік – дағдылар – тәжірибе әрекеттері.

Белсенділік әдісі студенттердің жалпы мәдени құзыреттіліктері мен белсенділік қабілеттерін қалыптастырудың нақты мақсатын қояды, ол бүкіл әлем бойынша білім берудің қазіргі даму тенденцияларына толық сәйкес келеді. Белсенділік тәсілінің негізгі принциптерінің әдістемелік, педагогикалық, дидактикалық және психологиялық ерекшеліктерін ашатын теориялық тұжырымдамасы бар. Әрекет тәсілінің әмбебап сипаты дәстүрлі академиялық мектептің сабақтастығына және белсенділікке бағытталған білім берудің жаңа тұжырымдамаларына мүмкіндік береді[5].

Қорытынды

Қорытындылай келе, елімізде дуалды оқыту жүйесін енгізу үшін керек іс-әрекеттер:

– жұмыс берушілерді білім беру жүйесімен диалогқа ынталандыру;

– олардың өзара қарым-қатынасының жаңа мәдениетін қалыптастыру;

– білім беру бағдарламаларын әзірлеудің барлық кезеңінде жұмыс берушілерді белсенді тарту;

- салық кодексіні жетілдіру;
- дуалды білім берудің нормативтік базасын әзірлеу.

Осылайша, дуалды оқыту жүйесі-бұл кәсіптік даярлықты ұйымдастырудың инновациялық түрі, ол еңбек нарығында ұтқырлықтың жоғары дәрежесі бар болашақ мамандарды даярлау бойынша білім беру және өндірістік салалардың келісілген өзара іс-қимылын болжайды. Қазіргі уақытта дуалды оқыту идеясы өзінің нақты көрінісіне ие болуда. Білім берудің бизнеспен және нарық субъектілерімен өзара іс-қимылы, бұл қоғам талап ететін қазіргі заманғы модельдің құрамдас бөліктерінің бірі.

Әдебиеттер тізімі

1. Сальманович Л.В. Системно-деятельностный подход в образовательном процессе. [Электронды ресурс] – URL: <https://infourok.ru/sistemnodeyatelnostniy-podhod-v-obrazovatelnom-processe-spo-1405307.html>. (өтініш берілген күн: 01.02.2022).
2. Шилина О.А. Обучающее предприятие как важнейшая составляющая процесса обучения в дуальной системе профессионального образования Германии // Известия ПГПУ им. В.Г. Белинского. – 2009. – №12 (16). – С. 243-248.
3. Шауро Е.В. Дуальное обучение: из опыта участия в пилотном проекте // Профессиональное образование. Столица. – 2015. – №5. – С. 43-45.
4. Вербицкий А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения: материалы к четвертому заседанию методологического семинара 16 ноября 2004 г. – Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 84 с.
5. Корюкина О.А. Практико-ориентированный подход в подготовке специалистов // Социальная сеть работников образования. [Электронды ресурс] – URL: <https://nsportal.ru>. (өтініш берілген күн: 01.02.2022).

А.С. Есен, Б.С. Исмакова

Карагандинский технический университет, Караганда, Казахстан

Деятельностно-компетентностный подход к проектированию содержания практико-ориентированного обучения

Аннотация. Для построения современного образования необходим новый, деятельностно-компетентностный подход. В отличие от традиционного образования, ориентированное на усвоение знаний, практико-ориентированное образование, наряду с образованием направлено на приобретение умений, навыков и практического опыта. Без приобретения опыта в деятельности образование не считается практико-ориентированным, его уровень четко определяется методами деятельностно-компетентностного подхода. Компетентностный подход, направленный, прежде всего, на новое видение целей профессионального образования и оценку результатов, предъявляет свои требования к другим компонентам образовательного процесса – содержанию, педагогическим технологиям, средствам контроля и оценки. Главное – проектирование и внедрение технологий обучения, которые создают условия для включения студентов в различные виды деятельности (общение, решение проблем, дискуссии, выполнение проектов, практические работы, деловые игры, анализ и воспроизведение практических ситуаций, построение моделей производственных ситуаций).

Ключевые слова: компетентность, активность, дифференциация, системно-деятельностный подход, дуальное обучение.

A.S. Yessen, B.S. Ismakova
Karaganda Technical University, Karaganda, Kazakhstan

Activity-competence approach for designing the content of practice-oriented learning

Abstract. Creating modern education requires a new, activity-oriented approach. In contrast to traditional education, experience-oriented education, which is aimed at mastering knowledge, along with education, is aimed at acquiring skills, skills, and practical experience. Without gaining experience in the service, education is not considered practice-oriented, the level of which is determined by the methods of activity-competence approaches. The competence approach is aimed primarily at looking at the goals of professional education from a new perspective and evaluating the results, imposing its requirements on other components of the educational process – content, pedagogical technologies, means of control, and evaluation. The main thing is to design and implement learning technologies that create conditions for the inclusion of students in various activities (communication, problem-solving, discussions, project execution, practical work, business Games, analysis and reproduction of practical situations, building models of production situations).

Keywords: Competence, activity, differentiation, systematic-action approach, dual training.

References

1. Sal'manovich L.V. Sistemno-deyatel'nostnyj podhod v obrazovatel'nom processe [System-activity approach in the educational process]. [Electronic resource] – Available at: <https://infourok.ru/sistemnodeyatelnostniy-podhod-v-obrazovatelnom-processe-spo-1405307.html>. (Accessed: 01.02.2022). [in Russian]
2. Shilina O.A. Obuchayushchee predpriyatie kak vazhnejshaya sostavlyayushchaya processa obucheniya v dual'noj sisteme professional'nogo obrazovaniya Germanii, Izvestiya PGPU im. V.G. Belinskogo [Teaching enterprise as the most important component of the learning process in the dual system of vocational education in Germany, Proceedings of PSPU im. V.G. Belinsky], 12 (16), 243-248 (2009). [in Russian]
3. Shauro E.V. Dual'noe obuchenie: iz opyta uchastiya v pilotnom proekte, Professional'noe obrazovanie. Stolica [Dual training: from the experience of participating in a pilot project, Vocational education. Capital], 5, 43-45 (2015). [in Russian]
4. Verbickij A.A. Kompetentnostnyj podhod i teoriya kontekstnogo obucheniya: materialy k chetvertomu zasedaniyu metodologicheskogo seminaru 16 noyabrya 2004 g. [Competency-Based Approach and Theory of Contextual Learning: Materials for the Fourth Meeting of the Methodological Seminar November 16, 2004] (Moskva: Issledovatel'skij centr problem kachestva podgotovki specialistov, 2004, 84 s.) [Moscow: Research Center for the Problems of the Quality of Training Specialists, 2004, 84 p.]. [in Russian]
5. Koryukina O.A. Praktiko-orientirovannyj podhod v podgotovke specialistov. Social'naya set' rabotnikov obrazovaniya [Practice-oriented approach in the training of specialists. Social network of educators]. [Electronic resource] – Available at: <https://nsportal.ru>. (Accessed: 01.02.2022). [in Russian]

Авторлар туралы мәлімет:

Есен А.С. – Кәсіптік оқыту мамандығы бойынша педагогика ғылым магистрі, Қарағанды Техникалық Университеті, Қарағанды, Қазақстан.

Исмакова Б.С. – педагогика ғылымының докторы, профессор, Қарағанды техникалық университеті, Қарағанды, Қазақстан.

Yessen A.S. – Master of Pedagogical Sciences in vocational training, Karaganda Technical University, Karaganda, Kazakhstan.

Ismakova B.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Karaganda Technical University, Karaganda, Kazakhstan.